National Library of Israel

The Jewish Morning Journal - דע , 02.09.1906, page 4

דער חרם אין שיקאגא

דיא נארישקייט און דיא לעכערליכקייט פון מחרים זיין א איד אין אונזער צייט און אין דיעזען לאנד. מעג מען בעליידיגען רבנים?

צוויי טויזענד אידען—הייסט עס—זיינען זיך צוזאמענגעקומען אין א שוהל אין שיקאגא, און מיט גרויסע פאראדע אריינגעלייגט אין חרם א געוויסען יואל ליעבלינג פאר בעליידיגען דעם עלטסטען רב אין יענער שטאדט.

דאס איז א נייעס וועלכע מען איז ניט געוואוינט צו הערען אין היינטיגע צייטען, און דארום האט זיא אהנע צווייפעל ארויסגערופען אינטערעסע. מען האט שוין לאנגע, לאנגע יאהרען ניט געהערט פון אזא זאך וויא א חרם ביי אידען, און ווען דאס פאסירט אין אונזער צייט אין אין אזא לאנד וויא אמעריקא, איז עס קיין וואונדער ווען דער עולם בעטראכט עס פאר אן אומגעלומפערטע ערשיינונג, און זיא איז אין געוויסע קרייזען געווארען דאס געשפרעך פון טאג.

מיר גלויבען אז דער לעזער מוז ניט זיין קיין גרויסער פילאזאף, און מען דארף גאר ניט אריינקלערען אזוי טיעף אין דער גאנצער אנגעלעגענהייט איינצוזעהען אז דיא רבנים און בעלי בתים וועלכע האבען געפראוועט דיעזע קאמעדיע האבען ניט נור בעגאנגען אן עולה, נור האבען זיך פשוט געמאכט לעכערליך.

מיר וועלען אין גאנצען לאזען אין א זייט דיא פראגע, ווער איז יואל ליעבלינג, און ווארום האט מען איהם בעדארפט אריינלייגען אין חרם? דיא נארישקייט ערשיינט נאך פיעל גרעסער ווען מען בערעכענט אז יואל ליעבלינג איז א געוועהנליכער מענש וועלכער האט קיין מאכט, וועלכער האט קיין נאכפאלגערשאפט, און וועלכער האט ניט מעהר וויא א צייטונג וועלכע איז קיין צייטונג ניט, און ווערט פון קיינעם ניט געלעזען.

בלויז דערפאר ווייל אזא מענש האט בעליידיגט א רב, האבען צוויי טויזענד אידען זיך געמוזט צוזאמענקומען אין א שוהל, און מיט צערעמאניעס אריינלייגען אין חרם, דאס הייסט דערציילען דער וועלט אז עס עקזיסטירט א מענש וועלכען מען קען ביז יעצט ניט, און איהם מאכען פאר אזוי וויכטיג, אז דיא גאנצע אידישע קהילה האט זיך אזש געמוזט פעראייניגען אין קאמפף געגען א הם. איז דאס ניט לעכערליך? איז דאס ניט א מין סארט אדווערטייזמענטס פאר דעם באיקאטירטען?

אבער דאס איז א פראגע פון פראקטיק אין א קאמפף, און מיר וועלען עס איבערלאזען פאר דיא שיקאגאער אידען. דער וועלט און אפילו דאס אידישע פאלק איז עס זעהר ווייניג וויכטיג אויב יואל ליעבלינג איז אדער ווערט פאפולער, און אויב דיא אידען וואס האבען איהם מחרים געווען האבען איהם געגעבען א פרייען אדווערטייזמענט, דיא פראגע איז אבער פיעל ערנסטער ווען מען בעטראכט אז א גאנצע אידישע קהילה מאכט זיך אזוי נאריש, און ווירקט ארויסצורופען שפאט און געלעכטער פון אלע ציוויליזירטע מענשען.

ווען מיר זאלען שוין אפילו אננעהמען אז יואל ליעבלינג זאל האבען בעגאנגען דעם גרעסטען פערראטה צו דאס אידישע פאלק, וואלט עס אויך געווען א געוואלדיגע נארישקייט אריינצולייגען איהם אין חרם, וואס דאס מיינט בענוצען זיך מיט א וואפע וועלכע מען האט גאר ניט אין דיא הענד, און וועלכע איז אזוי שטומפ אז זיא קען גאר יענעם קיין מאל ניט שאדען, אויב איהם ניט העלפען.

אויב דער חרם איז געווען גערעכט אדער אונגערעכט אין דער צייט ווען אידען האבען זיך מיט איהם בענוצט, איז א גאנץ אנדערע פראגע, דער פאקט אבער איז אז ער איז געווען ווירקזאם, אז ער איז געווען א וואפע וועלכע האט פערוואונדעט דעם אין וועמעס קערפער מען האט זיא אריינגעשטאכען, און מען האט וועניגסטענס עררייכט דעם ציעל. אין יענער צייט האט א איד ניט געקענט לעבען אויסערהאלב דער אידישער קהילה וועלכע איז געווען דיא גאנצע וועלט פאר איהם, און ווען מען האט איהם מחרים געווען, האט מען איהם געטראפען, און ער האט געמוזט ליידען. וואס פאר א זין האט אבער א חרם יעצט, אין אמעריקא נאך דאצו, וואו אזא זאך ווי א אידישע קהילה עקזיסטירט גאר ניט, וואו דיא וואס לייגען אריין אין חרם האבען קיין מאכט און קיינער הערט זיא ניט, און וואו דעם באיקאטירטען בלייבט קיין אנדער זאך וויא נור זיך גוט אויסצולאכען?

ווארום זאל א גאנצע עדה אידען זיך מאכען אזוי לעכערליך, און מיט געוואלדיגע צערעמאניעס אויסשיסען מיט א ביקס וועלכע האט גאר קיין פולווער אין זיך?

און וואס פאר א פערברעכען האט איבערהויפט בעגאנגען דער מאן וועלכען מען האט אריינגעלייגט אין חרם? האט ער פערראטהען דיא אידישע נאצאן און זיא איבערגעגעבען צום שונא אין דער האנד? האט ער געלעסטערט דיא אידישע רעליגיאן און זיא געמאכט צו שאנדע אין דיא אויגען פון דיא אומות העולם? האט ער אוועקגעריסען אידישע קינדער פון יודענטהום און זיי א בערגעשמדט צו אנדערע גלויבענס?

קיינע פון דיעזע זאכען קען מען יעצט ניט טהאן, און ווען מען וואלט זיי קענען טהאן וואלט מען דערפאר ניט געקענט אריינלייגען אין חרם, אבער דער פאקט איז אז ער האט גאר קיינע פון דיעזע זאכען ניט פרובירט צו טהאן. ער האט בעליידיגט א רב, און דערפאר הימעל עפען זיך, אידען האבען אויסגעשאסען מיט א ביקס וועלכע ליגט שוין זייט יאהרהונדערטע פערשימעלט, און בעוויעזען אז זיי קענען גאר ניט טהאן.

מיר ווייסען ניט וויא אזוי יואל ליעבלינג האט בעליידיגט דעם רב, און מיר ווילען איהם גאר ניט פרובירען פערטהיידיגען. מיר גיבען אויך צו אז א בכבודער רב דארף ניט בעליידיגט ווערען און אז דער וואס טהוט עס איז ניט קיין אנשטענדיגער מענש, אבער וואס האט דאס אלעס צו טהאן מיט חרם, און ווער קען זיך עס נעהמען דיא מאכט אדער ווער האט עס דאס רעכט צו בעשטראפען אימיצען דערפאר ווייל ער איז ניט אזוי אנשטענדיג וויא מיר ווילען ער זאל זיין, אדער ווייל ער בעליידיגט א פערזאן וועלכער איז אונז טהייער?

דער פרעזידענט פון דיא פעראייניגטע שטאאטען איז זיכער דיא טהייערסטע פערזאן צום פאלק פון דיא פעראייניגטע שטאאטען, האט מען אמאל געהערט אז דיא רעגיערונג פון דיא פעראייניגטע שטאאטען זאל זיך בענוצען מיט דער מאכט וואס זיא האט ווירקליך צו בעשטראפען אימיצען פאר קריטיקירען אדער בעליידיגען דעם פרעזידענט?

פריהער פאר אלעס וואו הייבט זיך אן און וואו ענדיגט זיך א בעליידיגונג? איינער מיינט אז בעליידיגונג הייסט ווען מען רופט איינעם גנב, דער אנדערער דענקט אז א בעליידיגונג הייסט ווען מען זאגט אויף איינעם אז ער איז א שיכור, און דער דריטער וועט בעהויפטען אז אויב מען זאגט אויף א רב אז ער איז ניט גענוג ירא שמים הייסט אויך א בעליידיגונג, און דאן קומט אויס אז מען דארף אריינלייגען אין חרם יעדען איד וואס וועט וואגען ניט צו זיין איינפערשטאנדען מיט א רב, און ווילען מיר איינפיהרען א מין צאריזמוס און מאיעסטעט בעליידיגונג אין אידישען פאלק?

גליקליכער ווייזע האט דיא אידישע קהילה היינטיגע צייטען ניט קיין מאכט, און מיר זיינען זיכער אז דער חרם אויף יואל ליעבלינג וועט אפילו ניט קענען ווירקען אזוי פיעל אז מען זאל איהם אדווערטייזען, און דער עולם זאל אנהייבען לעזען דאס צייטונגל זיינס. אבער וואס וואלט זיין ווען דיא מאכט וואלט יא געווען, און ווען דער חרם וואלט יא געהאט אירגענד וועלכע ווירקונג, וואלט דאס ניט געוועזען א ביישפיעל פאר אנדערע קהילות איינצופיהרען א מין אונציוויליזירטע הערשאפט, און צו מאכען אונגליקליך מענשען וועלכע וועלען וואגען ארויסצורעדען א פרייעס ווארט?

און טאמער איז נאך ווייניג וואס מען האט בעגאנגען דיא נארישקייט אין דיא כותלי בית המדרש, און מען האט זיך געמאכט לעכערליך פאר אידען, איז נאך בעשלאסען געווארען צו פערעפענטליכען דיא רעזאלוציאן אין דיא ענגלישע צייטונגען פון שיקאגא. נאך וואס האט דאס געטויגט? האבען דיא לייטע געמיינט אז אויך דיא קריסטען וועלען זיך דערשרעקען פאר דעם אידישען חרם, און וועלען אויפהערען אדווערטייזען אין ליעבלינגס צייטונג פון וועלכער זיי ווייסען גאר ניט? האבען זיי געדענקט אז דיא קריסטען פון שיקאגא וועלען פאלגען זייער ארדער און אויסמיידען דיא געזעלשאפט פון יואל ליעבלינג וועלכען זיי קענען ניט, און וואלטען אין זייער לעבען ניט געזעהען, אדער האבען זיי געדענקט אז ווען אידען מאכען זיך נאריש מוז עס אונבעדינגט צופויקט ווערען אומעטום, כדי מען זאל זעהען אז מען איז נאראנים, און מען זאל זאגען אז מיר זיינען טיראנען, און ווילען איינפיהרען א צארסקע רעגיערונג אין אזא פרייע רעפובליק?

וואס קען זיך דענקען אן אמעריקאנער וועלכער איז געוואוינט געווארען צו פרייהייט, און ווייסט אז יעדען מענש מעג מען קריטיקירען, ווען ער וועט הערען אז אידען האבען מיט אזא שטרענגקייט מחרים געווען א איד בלויז דערפאר ווייל ער האט געוואגט צו בעליידיגען א רב?

נור דיא איינציגע ענטשולדיגונג וואס מען קען געפינען אויף דיעזער האנדלונג איז, אז דיא אידען וועלכע זיינען זיך צוזאמענגעקומען ארויפלייגען דעם חרם אויף יואל ליעבלינג האבען ניט בעגריפען וואס דאס מיינט, און דיא נארישקייט וואס זיי בעגעהען. א גאנצע עדה קען זיך אמאל בענארישען פונקט אזוי גוט וויא אן איינצעלנער מענש, ספעציעל דאן ווען מען האט אורזאכען, אדער מען דענקט אז מען האט אורזאכען צו זיין אויפגערעגט.

צונויפגעקומען איז מען זיך סתם צו פראטעסטירען, אדער אנצונעהמען א רעזאלוציאן, אבער פון גרויס אויפרעגונג און ענטהוזיאזמוס האט מען דיא זאך אביסעל איבערטריבען, און ווען מען האט זיך ארומגעזעהען איז שוין געווען צו שפעט.

עס איז צו האפען אז דיא שיקאגאער אידען וועלען מיט דיעזען חרם ניט זיין קיין ביישפיעל פאר אנדערע, און אפילו ניט פאר זיך אליין. אבגעטהאן פערפאלען. זאל עס וועניגסטענס ניט פיהרען צו אנדערע לעכערליכקייטען.

סגי נהור.